

дання или содержания мест разврата и сводничества, совершенных организованными группами. Акцентировано внимание на роли и месте обыска в раскрытии исследуемого преступления.

Ключевые слова: *расследование, сводничество, организационно-тактическое обеспечение, следственное (розыскное) действие, обыск, тактический прием.*

Siroukh I.V. Organizational and tactic support of conducting search during investigation of creating or running brothels and procuring for fornication committed by organized groups. The article deals with convey of some aspects of the investigation of criminal offenses on the facts creating or running brothels and procuring for fornication. The organizational and tactical especially of the producing for identification at the investigation of this crime have been examined.

The author has concluded that the proper and timely conduct searches in the investigation of the creation or maintenance of brothels and pimping committed by organized groups, can detect evidence, which will ensure prosecution of offenders. The efficiency of the analyzed investigative actions will depend on carefully conducted preparatory phase, and correct and consistent use of tactics.

Keywords: *creating or running brothels, tactical supply, search, investigating acts.*

Надійшла до редакції 28.11.2016

Тишлек Д.П.

здобувач

*(Донецький юридичний
інститут МВС України)*

УДК 343.98

ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК СУЧАСНИЙ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВИЙ ЗАСІБ ПРОТИДІЇ ЕКОНОМІЧНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Досліджено питання отримання оперативними підрозділами Національної поліції інформації про злочини у сфері економіки з визнанням ключової ролі у цьому процесі сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій.

Ключові слова: *економічна злочинність, інформаційно-телекомунікаційні технології, оперативно-розшукова діяльність, оперативно-розшуковий засіб, Національна поліція.*

Постановка проблеми. Сьогодні актуальним є питання вдосконалення методики й тактики діяльності оперативних підрозділів Національної поліції України щодо протидії економічним злочинам, що дозволять їм законно, максимально швидко та з мінімальними ресурсними витратами отримувати оперативну та доказову інформацію, швидко її передавати на відстані, з можливістю її подальшої реалізації в оперативно-розшуковому та кримінальному провадженні. Цього можна досягти лише шляхом такої організації роботи оперативних підрозділів ОВС України, яка передбачає використання в їх дія-

льності наукомістких інноваційних методик, сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Особливості оперативно-розшукової діяльності підрозділів органів Національної поліції (органів внутрішніх справ) щодо протидії економічній злочинності були досліджені у працях К.В. Антонова, О.М. Бандурки, Б.Є. Богданова, В.В. Бойцова, Д.В. Гребельського, О.Ф. Долженкова, Г.О. Душейка, В.П. Захарова, І.М. Зубача, О.В. Кириченка, О.О. Кисельова, І.П. Козаченка, Д.Й. Никифорчука, С.І. Ніколаюка, С.В. Обшалова, В.М. Омеліна, О.О. Подобного, Е.В. Рижкова, С.М. Рогозіна, О.О. Савченка, В.О. Сілюкова, Д.М. Середи, О.П. Снігерьова, І.Р. Шинкаренка та ін. Важливі аспекти використання інформаційно-телекомунікаційних технологій у протидії злочинності розглядалися у роботах В.В. Бірюкова, В.М. Бутузова, О.Г. Волеводза, І.О. Воронова, В.Д. Гавловського, С.В. Єськова, А.В. Іщенко, А.Є. Користіна, М.В. Карчевського, М.Ю. Литвинова, Є.Д. Лук'янчикова, Т.В. Михальчук, О.В. Меживого, М.П. Нестеренка, Ю.Ю. Орлова, Е.В. Рижкова, А.С. Сизоненка, Д.Б. Сергєєвої, Ю.В. Степанова, Д.В. Сулацького, І.Ф. Хараберюша, В.П. Шеломенцева та інших учених, кожен із яких зробив свій внесок у науково-методичне забезпечення оперативно-розшукової діяльності підрозділів Національної поліції щодо протидії економічній злочинності.

Проте проблематика використання інформаційно-телекомунікаційних технологій як сучасного оперативно-розшукового засобу протидії економічній злочинності оперативними підрозділами Національної поліції у роботах зазначених авторів була досліджена фрагментарно. Саме тому метою цієї статті є дослідження питань отримання оперативними підрозділами Національної поліції інформації про злочини у сфері економіки з визнанням ключової ролі у цьому процесі сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій. Разом із цим потрібно враховувати сучасні тенденції росту економічної злочинності, а також тривалі процеси реформування правоохоронної системи.

Виклад основного матеріалу. Загрози економічній безпеці, як зазначає О.М. Бандурка, зумовлюють необхідність першочергового вирішення таких проблем економічного розвитку країни, як проблеми трансформації інституційних форм і методів державного управління економічним розвитком країни; проблеми мобілізації інвестиційного потенціалу; питання макроекономічного фінансового регулювання, розвиток фінансової та грошово-кредитної систем; законодавче обмеження «тіньової» економіки; оптимізація національних пріоритетів зовнішньоекономічних зв'язків в умовах глобалізації [1, с. 45].

У зв'язку з цим вважаємо влучними слова О.Є. Шаріхіна, що для вироблення стратегічних рішень під час протидії економічній злочинності важливо мати можливість дослідження різних наукових парадигм, які пояснюють глобальні процеси, що відбуваються у світі, та допомагають винаходити шляхи

їх вирішення. Концепція нової оперативно-розшукової парадигми О.Є. Шаріхіна, розроблена на основі системного аналізу з використанням синергетичного підходу, передбачає розгляд проблеми через теорію самоорганізованих відкритих, динамічних нерівноважних соціальних систем [2]. Слід погодитися, що такий підхід цілком допустимий при вивченні організованої економічної злочинності [3, с. 77–78].

Як справедливо зазначає Є.Д. Лук'янчиков, практика завжди потребує розробки й законодавчого закріплення засобів інформаційного забезпечення, адекватних характеру сучасної злочинності [4, с. 230]. Мова йде не лише про полегшення співробітникам ОВС «спілкування» із сучасними технічними засобами та його сучасним інформаційно-методичним забезпеченням за допомогою спеціального програмно-математичного та організаційно-технічного забезпечення, яке можна було би для зручності користування компактно представити у вигляді нових інформаційних технологій, на що вказує О.Г. Фролова, досліджуючи проблеми сучасного інформаційно-методичного забезпечення управління в ОВС [5, с. 60, 100]. Сьогодні важливим завданням організації протидії злочинам, що вчиняються у сфері економіки, є розробка теоретичних, організаційно-правових основ використання сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій у протидії економічним злочинам оперативними підрозділами Національної поліції України.

Цивілізаційні зміни та тенденції розвитку України говорять, що наше суспільство відчуло трансформацію до якісно нового стану «інформаційного суспільства», існування якого передбачає інтеграцію новітніх інформаційно-телекомунікаційних технологій в усі сфери суспільного життя [6]. Про це, зокрема, свідчить збільшення ролі інформації та знань у житті суспільства, зростання кількості людей, зайнятих інформаційними технологіями, комунікаціями та виробництвом інформаційних продуктів і послуг, зростання їх частки у валовому внутрішньому продукті, зростання інформатизації та ролі інформаційних технологій у суспільних відносинах, створення глобального інформаційного простору, який забезпечує інформаційну взаємодію людей, доступ до світових інформаційних ресурсів і задоволення потреб громадян щодо інформаційних продуктів та послуг.

Цілком очевидно, що від цього безпосередньо залежить поступальний розвиток України, тому процес їх удосконалення та розвитку є об'єктивним і незворотним [7, с. 610; 8, с. 112]. Водночас, як повідомляє Інтернет Асоціація України (далі – ІнАУ), інформаційні та телекомунікаційні технології – єдина галузь, яка розвивалася в Україні. Ринок інформаційних технологій складає більше 4,6 % ВВП України. «Дослідження на міжнародному рівні показують, що з кожними 10 % зростання проникнення широкосмугового зв'язку, ми можемо очікувати збільшення національного ВВП в середньому на 1,3 %», – заявив член правління ІнАУ І. Петухов під час форуму «Telecom innovation forum», який відбувся у м. Києві 12 жовтня 2012 року. «У рейтингу країн світу за Індексом мережевої готовності 2011–2012 років Україна посіла 75 місце, змістившись порівняно з попереднім рейтингом на 15 позицій вгору», –

зазначив І. Петухов [9].

Таким чином, економічне зростання країни нерозривно пов'язане з використанням сучасних досягнень науки і техніки, швидкою передачею інформації на відстані за допомогою сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій, серед яких провідне місце належить бездротовому (мобільному) зв'язку та Інтернет. Сучасне життя людини важко уявити без цих винаходів, що само собою відводить інформаційно-телекомунікаційним технологіям особливе місце у забезпеченні потреб громадян в інформаційному суспільстві.

Кількість користувачів цих послуг (технологій) в Україні постійно збільшується. Так, згідно зі статистикою, в Україні 19,9 млн. (або 51 %) жителів України мають доступ до мережі Інтернет. Діяльність у сфері ІТ здійснюють 2,675 тис. суб'єктів господарювання, 16 % приватних господарств мають широкосмуговий доступ до мережі і ще 20 % – до послуг кабельного телебачення. Рівень покриття території країни мобільним зв'язком становить 121,8 % від загальної чисельності населення України [9]. Таке збільшення кількості користувачів зазначених інформаційно-телекомунікаційних послуг у першу чергу зумовлено їх доступністю та зручністю користування, завдяки чому вони отримали статус загальнодоступних.

Водночас уже сьогодні зрозуміло й інше: нові високотехнологічні можливості можуть бути використані з кримінальною метою [10, с. 21]. Як зазначає І.О. Воронов, інформатизація суспільства не тільки створює умови для вчинення нових злочинів, але й може безпрецедентно розширити сферу кримінальної діяльності, створюючи велику кількість потенційних жертв [10, с. 22]. Сучасні злочинці при вчиненні економічних злочинів активно використовують досягнення науки й техніки, про що свідчить неухильне зростання рівня кіберзлочинності, яка стала одним із п'яти найпоширеніших економічних злочинів в Україні [11]. І з кожним роком сучасні технології використовуються зі злочинною метою все більш активно. Особливо це відчувається з приєднанням до міжнародних систем телекомунікацій та підвищення інтелектуального рівня зловмисників, які через мережу Інтернет здійснюють атаки на персональні дані користувачів, електронну інформацію приватних фізичних і юридичних осіб.

Таким чином, існує прямий зв'язок процесу вдосконалення інформаційно-телекомунікаційних технологій, розширення виробництва технічних засобів, які підтримують ці технології, та сфери їх застосування, зі зростаючим рівнем високотехнологічних злочинів. Сюди також варто додати можливість швидкого обміну даними в електронній формі в будь-якому обсязі та на будь-якій відстані, віктимологічний аспект, часто зумовлений досить примітивним уявленням звичайних користувачів у роботі з персональними комп'ютерами про особливості та механізми вчинення можливих високотехнологічних злочинів, що не дозволяє їм адекватно оцінювати ситуацію при вчиненні інциденту.

О.М. Яковлев, досліджуючи соціологічні аспекти економічної злочинності слушно зазначає, що дані злочинні діяння, зазвичай, відбуваються у

зв'язку або з приводу реалізації економічних відносин, і вчиняються особами, які виконують певні функції в конкретній економічній системі [12, с. 51]. Особливої небезпеки в контексті протидії економічним злочинам такі дії набувають з появою в цій сфері віртуальних форм розрахунків. Більшість фінансових операцій, учасниками яких виступають як фізичні, так і юридичні особи, сьогодні відбувається за допомогою Інтернету. Електронні системи кредитно-фінансових установ і банків, як потенційні об'єкти злочинного посягання, а також активне користування цими системами фізичними особами, стали природною причиною виникнення, існування та збільшення економічних злочинів з використанням сучасних інформаційних технологій.

Як зазначає В.О. Голубев, суспільна небезпека подібних злочинів полягає в їх латентності, яка, у свою чергу, утворюється в результаті того, що потерпілі часто не розуміють, що стосовно них вчинено злочин [13, с. 22]. За даними соціологічного опитування, більшість жертв високотехнологічних злочинів, на жаль, не одразу розуміє, що стосовно них учинено подібний злочин, що пояснюється прихованістю обчислювальних операцій від користувача ЕОМ (ПК, планшета, смартфона) під програмним інтерфейсом, в результаті чого користувач спостерігає результати виконання його команд лише опосередковано, не володіючи програмно-технічними аспектами цього механізму.

О.О. Матвеев звертає увагу на зростаючий рівень організованості та професійності економічних злочинів [14, с. 106]. Погоджуючись з О.О. Матвеевим слід зазначити, що розвитку тіньової економіки значною мірою сприяє інформатизація відносин у суспільстві та розширення кількості загальнодоступних послуг, що є продуктом життєдіяльності організованої економічної злочинності як принципово нового явища, що утворилося в результаті руйнування радянської системи контролю з використанням оперативно-розшукової діяльності, а також хвилі злочинності й корупції в перехідний період, коли держава не здатна була адекватно відреагувати на нові загрози. Поширення тіньових форм соціальної та економічної взаємодії на фоні глобалізаційних процесів зумовило не лише структурну перебудову вітчизняної економіки в напрямку розширення її взаємодії зі світовим господарством, але й збільшення масштабів та виникнення нових форм і способів учинення протиправних діянь в економічній сфері.

Разом з цим збільшується кількість Інтернет-шахрайств, спрощується реалізація мережевих тіньових схем в економічній діяльності підприємств, установ, організацій, об'єктів промисловості, кредитно-фінансових установ тощо.

Спостерігаючи неухильний розвиток організованої злочинності в Україні, активне використання сучасних інформаційних технологій членами організованих злочинних груп, слід підтримати прагнення актуалізації всебічних досліджень проблематики використання комп'ютерних технологій у сфері протидії організованим, зокрема економічній злочинності [15, с. 127]. При цьому виникнення нових сучасних способів та механізмів учинення злочинів у сфері економіки прямо залежить від розгалуження технічних систем глоба-

льного зв'язку і спрощення доступу до використання інформаційних технологій широкого кола осіб.

Аналіз праць дослідників з питань методології застосування інформаційно-телекомунікаційних технологій (О.А. Антонова, В.В. Бірюков, Р.М. Вязовець, А.А. Кривоухов, Є.Д. Лук'янчиков, О.М. Прокопенко, А.Д. Ульянов та ін.) показує, що усі сучасні технології (мова, писемність і книгодрукування, телеграф, телефон, радіо, телебачення та Інтернет) використовуються при вирішенні завдань ОРД. Крім цього, при бурхливому розвитку обчислювальної техніки найбільше проблемних питань пов'язано саме з використанням сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій (Інтернету, мобільного та бездротового швидкісного зв'язку тощо).

Зазначене свідчить про взаємозалежність стану та якості протидії економічним злочинам (у т.ч. з використанням інформаційних технологій) підрозділами захисту економіки Національної поліції з розвитком самих інформаційно-телекомунікаційних технологій. При цьому зазначені технології виступають і як середовище, і як засіб вчинення економічних злочинів. Таким чином, категорії «засоби ОРД» та «засоби інформатизації цієї діяльності підрозділів захисту економіки» тісно переплітаються, що обумовлює необхідність їх наукового тлумачення.

Слід зазначити, що на сьогодні відсутнє однозначне розуміння терміна «інформаційні (інформаційно-телекомунікаційні) технології». Так, численні дослідження вчених свідчать, що процес реформування термінологічної основи сфери інформаційних технологій не припиняється. Ми вважаємо, що способом усунення протиріч у протидії економічним та іншим злочинам у сфері високих технологій може бути створення єдиного понятійного апарату – термінології, при цьому саме визначення «високі технології» не «річ у собі», а продукт людської діяльності в науковій та виробничій діяльності.

Термін «технологія» в більшості енциклопедичних видань розглядається як сукупність прийомів і способів отримання, обробки та (або) переробки сировини, матеріалів, напівфабрикатів або виробів, здійснюваних у різних галузях промисловості, а також науково обґрунтовані прийоми і способи їх отримання (обробки, переробки та зберігання), які є основною виробничого процесу, включаючи інструкції та настанови щодо його здійснення. Більш вузько у технологічній сфері ця категорія розглядається як сукупність методів обробки, виготовлення, зміни стану, властивостей, форми сировини, матеріалу або напівфабрикату, які застосовують у процесі виробництва, для отримання готової продукції, наука про способи впливу на сировину, матеріали та напівпродукти відповідними знаряддями виробництва. При аналізі практичної технології її не можна відокремити від техніки та засобів праці. Порівнюючи дані формулювання предмета обговорення, можна говорити про різні принципи підходу до узагальнюючих визначень.

Тоді як енциклопедичні пошуки дають підстави тлумачити технологію як досить містку категорію, яка поділяється на об'єктивну (діючу, функціонуючу в різних галузях народного господарства) та суб'єктивну (наукову), у

законодавчій практиці технології зазначені одночасно і як спосіб, і як засіб, і як результат виробничої діяльності. З цього випливає, що поняття «сучасна технологія» є неоднозначним за своєю сутністю та має кілька аспектів – об'єктивний та суб'єктивний, що символізує відповідно практичну та теоретичну сторони технології. І, можливо, саме в цьому полягає причина різного тлумачення терміна в енциклопедичних виданнях та відсутності єдиних підходів в оцінці протиправних дій фізичних або юридичних осіб, вчинених або підготовлених з використанням сучасних технологій, а так само протидії вказаним діям.

При цьому на сучасному етапі слід констатувати об'єктивно існуючий факт наявності технологій, досяжних тільки при використанні сучасних наукоємних способів виробництва. На нашу думку, вивчення і виявлення особливостей організації виробництва товарів і послуг при використанні «високих технологій» надасть можливість ефективно перешкоджати їх протиправному застосуванню, в тому числі і на законодавчому рівні.

Щодо категорії «засоби ОРД» зазначимо, що до ефективних засобів протидії кримінальним правопорушенням підрозділами захисту економіки Національної поліції в першу чергу необхідно віднести спеціальну техніку, метою застосування якої є документування протиправної діяльності розроблюваних осіб. У практичній діяльності оперативні працівники, використовуючи засоби спеціальної техніки, виконують такі завдання: впровадження закладних пристроїв на відокремлених об'єктах; отримання слідів тяжкого злочину, документів та інших предметів; оперативно-технічне забезпечення впровадження в злочинне середовище тощо. Ці завдання неможливо було б виконати без ретельної підготовки та штучного створення сприятливих для цього умов (оперативних комбінацій) [16, с. 429].

Враховуючи необхідність та перспективність використання спеціальної техніки у правоохоронній діяльності, слід підтримати думку О.В. Меживого та І.Ф. Харабєрюша з приводу того, що поняття «спеціальна техніка» є базовим та класифікації останньої за основними напрямками діяльності ОВС: стосовно слідчої діяльності – криміналістична техніка, оперативно-розшукової – оперативна техніка, адміністративно-управлінської – організаційна техніка, а також охоронної діяльності – охоронна техніка [17, с. 66].

Відповідно до Закону України «Про Національну програму інформатизації», для реалізації інформаційних технологій використовують такі засоби інформатизації: електронні обчислювальні машини, програмне, математичне, лінгвістичне та інше забезпечення, інформаційні системи або їх окремі елементи, інформаційні мережі та мережі зв'язку [18]. Більшість цих засобів використовується працівниками підрозділів захисту економіки у повсякденній діяльності.

Діяльність підрозділів захисту економіки Національної поліції щодо протидії економічній злочинності складається переважно з негласних засобів і методів, завдяки чому реалізується принцип соціальної справедливості у специфічній галузі правовідносин, оскільки дає змогу максимально забезпе-

чити вчасність, повноту та об'єктивність розслідування, невідворотність покарання, відшкодування завданої державі та громадянам шкоди, виявлення латентних злочинів і притягнення до відповідальності осіб, які їх учинили.

При цьому завдання підрозділів захисту економіки Національної поліції у протидії економічній злочинності, обумовлені їх компетенцією, є дещо специфічними порівняно із завданнями державного управління та економіки, що обґрунтовує необхідність застосування того чи іншого засобу ОРД. Чітке уявлення про функції підрозділів захисту економіки у боротьбі з економічними злочинами та їх компетенцію при проведенні оперативно-розшукових заходів з використанням сучасних інфокомунікаційних технологій впливає з Положення про Департамент захисту економіки Національної поліції України, затверджене наказом Національної поліції від 07.11.2015 № 81 [19].

Згідно зі ст. 1 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», завданням оперативно-розшукової діяльності є пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена КК України, розвідувально-підкривну діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави [20].

Слід зазначити, що з моменту введення до Кримінального кодексу України норми, що передбачає відповідальність за вчинення злочинів у сфері використання електронно-обчислювальних машин, їх систем, мереж та мереж електрозв'язку (комп'ютерних злочинів) та проведення у зв'язку з цим організаційно-структурних змін у системі МВС, чимало наукових робіт було присвячено розробці положень протидії цим видам злочинів. При цьому тривалий час наголошувалося, що застосування цих технологій у боротьбі зі злочинністю має місце лише в розкритті комп'ютерних злочинів.

Як зазначає Р.М. Вязовець, використання інформаційних технологій для протидії злочинам пов'язане з наявністю таких тенденцій: підвищення ефективності оперативно-розшукової діяльності за рахунок інтенсифікації вже традиційних способів організаційного та інформаційного забезпечення; впровадження комплексних інформаційних технологій, що включають технології спілкування з джерелами інформації (громадянами та іншими особами) в режимі онлайн, що розширює коло одержуваної інформації, підвищує її оперативність за умови дотримання принципу конспіративності; розробка комплексних інформаційних технологій, які дозволяють використовувати інформацію як обмеженого, так і відкритого доступу, що підвищує ефективність діяльності за рахунок скорочення часу на отримання та перевірку інформації; розробка принципово нових технологій для боротьби зі злочинами у сфері інформаційних технологій. Якщо перший напрямок, вказує науковець, є традиційним і вже далеко пішов уперед, то інші три тільки починають розвиватися. Наукові роботи й висновки практиків мають розрізнений, а іноді й суперечливий характер [21, с. 27].

Сьогодні науковці й практики одноставно визнають той факт, що засто-

сування інформаційних (у т.ч. інформаційно-телекомунікаційних) технологій за усіма напрямками діяльності поліції дозволяє протидіяти злочинності на новому якісно вищому рівні. Враховуючи специфіку діяльності та завдання підрозділів захисту економіки Національної поліції слід зазначити, що ефективно організувати роботу цих підрозділів та вести боротьбу з економічною злочинністю оперативно-розшуковими методами не можна без застосування вказаних технологій. До того ж кіберзагрози, як зазначає В.П. Шеломенцев, проявляються в усіх сферах національної безпеки (економічній, інформаційній, правовій тощо), а не лише в інформаційній. Кібербезпеку вчений розглядає не як окрему складову національної безпеки, а як прояв національної безпеки у новому середовищі (кіберпросторі) та в новому вигляді (програмно-математичному), а самі кіберзагрози – як наявні та потенційно можливі явища та чинники, що створюють небезпеку життєво важливим інтересам людини й громадянина, суспільства й держави, реалізація яких залежить від належного функціонування інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем [22, с. 13].

Таким чином, головними завданнями оперативних підрозділів щодо протидії злочинам у сфері сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій слід вважати такі:

1. Здійснення практичних оперативно-розшукових заходів, удосконалення форм і методів боротьби зі злочинністю у сфері сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій.
2. Попередження, припинення та розкриття злочинів у сфері сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій, розшук осіб, які їх учинили.
3. Проведення моніторингу за тенденціями в розвитку інформаційно-телекомунікаційних технологій в економіці України, особливо в її «тіньовому» секторі, викриття причин та умов, які сприяють вчиненню таких злочинів.
4. Збір та аналіз інформації, прогнозування криміногенних процесів із застосуванням сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій.
5. Здійснення на основі гласних і негласних методів збору та накопичення інформації, необхідної для боротьби з організованими злочинними угрупованнями, які використовують сучасні інформаційно-телекомунікаційні технології.
6. Здійснення заходів щодо створення якісної мережі джерел оперативної інформації в середовищі Інтернет-провайдерів, відвідувачів комп'ютерних клубів, осіб, що працюють на хакерських сайтах Інтернету, студентів технічних вищих навчальних закладів та безпосередня робота з ними.
7. Здійснення оперативно-розшукового провадження стосовно осіб, що вчиняють кримінальні правопорушення, пов'язані з використанням сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій.
8. Перевірка інформації про вчинення правопорушень, пов'язаних із використанням сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій.
9. Виконання доручень слідчих, робота у складі слідчо-оперативних груп за кримінальними провадженнями, розпочатими за фактами вчинення правопорушень, пов'язаних із використанням комп'ютерних технологій.

10. Ведення обліків осіб, стосовно яких є наявна оперативна інформація про вчинення ними спроб злому транспортних телекомунікаційних мереж, розробку та розповсюдження вірусних програм у цих мережах.

11. Розробка та впровадження єдиної стратегії у сфері боротьби з комп'ютерною злочинністю, яка має ознаки організованої.

12. Проведення оперативно-розшукових заходів щодо протидії організованим злочинним угрупованням, що вчиняють злочини з використанням сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій [23, с. 11].

Висновки. Розглядаючи інформаційно-телекомунікаційні технології як сучасний оперативно-розшуковий засіб протидії економічній злочинності в Україні зазначимо, що одним з ефективних, але, на жаль, недостатньо використовуваних, резервів є поліпшення якості інформаційного забезпечення оперативних підрозділів Національної поліції України взагалі та підрозділів захисту економіки зокрема шляхом побудови єдиного інформаційного простору правоохоронних, контрольно-наглядових і фінансових органів України, заснованого на сучасних інформаційних технологіях. Разом із тим серйозною перешкодою на шляху вдосконалення використання інформаційно-телекомунікаційних технологій як сучасного оперативно-розшукового засобу протидії економічній злочинності є комплексні проблеми інформатизації, що належать не лише до інформаційного забезпечення, але й у деяких випадках до організаційних, правових, методичних, кадрових і в більшій частині управлінських питань, що регулюють діяльність органів Національної поліції.

Бібліографічні посилання

1. Бандурка О.М. Актуальні проблеми сучасного економічного розвитку України в контексті економічної безпеки / О.М. Бандурка // Економічна безпека держави: стан, проблеми, напрямки зміцнення : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 22 жовт. 2004). – Х. : Вид-во Нац. ун-та внутр. справ, 2004.
2. Шарихин А.Е. Научные основы обеспечения экономической безопасности посредством оперативно-розыскной деятельности : автореф. дис. на соискание ученой степени докт. юрид. наук ; спец. 12.00.09 / А.Е. Шарихин. – М., 2007.
3. Шарихин А.Е. О необходимости новой парадигмы как методологической основы для выработки стратегии борьбы с преступлениями экономической направленности / А.Е. Шарихин // Проблемы правоохранительной деятельности : международный журнал. – № 1. – 2007. – С. 73-79.
4. Лук'янчиков Є.Д. Інформаційне забезпечення розслідування злочинів (правові і тактико-криміналістичні аспекти) : дис. ... докт. юрид. наук ; спец. 12.00.09 / Євген Дмитрович Лук'янчиков. – К. : НАВС, 2005.
5. Фролова О.Г. Сучасне інформаційно-методичне забезпечення управління в органах внутрішніх справ : дис. ... докт. юрид. наук ; спец. 12.00.07 / Олена Григорівна Фролова. – Х. : ХНУВС, 2002.
6. Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки : Закон України від 9.01.2007 № 537-V // ВВР України. – 2007. – № 12. – С. 511.
7. Гидденс Э. Социальные изменения в современном мире / Э. Гидденс. – М., 1999.
8. Escobar A. Welcome to Cyberia: Notes on the anthropology of cyberculture / A. Escobar // Current Anthropology. – 1994. – Vol. 35. – No. 3. – P. 211-231.
9. Рынок IT в Украине составляет более 4,6 % ВВП / О. Дідух // ЛІГАБізнесІнформ : інформ. агентство [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://biz.liga.net/all/it/novosti/2330791-gynok-it-v-ukraine-sostavlyaet-bolee-4-6-vvp-inau.htm>.

10. Воронов І.О. Зв'язок інформатизації суспільства зі злочинами у сфері високих інформаційних технологій / І.О. Воронов // Протидія злочинності у сфері інтелектуальної власності та комп'ютерних технологій органами внутрішніх справ: стан, проблеми та шляхи їх вирішення : матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Донецьк, 23 листопада 2012 р.). – Донецьк : ДЮІ МВС України, 2013. – С. 21-23.

11. Всесвітній огляд економічних злочинів – 2011. Україна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.pwc.com/uk_UA/ua/press-room/assets/GECS_Ukraine_ua.pdf.

12. Яковлев А.М. Социология экономической преступности / А. М. Яковлев ; отв. ред. В.Н. Кудрявцев. – М. : Наука, 1988.

13. Голубев В.А. Интернет-преступность как новая угроза экономической безопасности / В.А. Голубев, В.В. Махно // Борьба з Інтернет-злочинністю : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Донецьк, 12-13 червня 2013 р.). – Донецьк : ДЮІ МВС України, 2013. – С. 21-23.

14. Матвеев А.А. Использование экономической информации при выявлении и предупреждении организованных преступлений : дис. ... канд. юрид. наук ; 12.00.09 / Алексей Александрович Матвеев. – Н. Новгород : Нижегородский юрид. ин-т МВД РФ, 1999.

15. Герасін О.П. Використання інформаційних технологій організованою злочинністю / О.П. Герасін // Інформаційна безпека. – 2010. – № 2(4). – С. 127–131.

16. Оперативно-розыскная деятельность органов внутренних дел : учебник / под ред. В.М. Аتماжитова. – М. : Академия МВД СССР, 1990. – Общая часть. Разделы I–VII.

17. Меживой О.В. Проведення оперативних комбінацій з використанням спеціальної техніки в умовах конкретної оперативної обстановки / О.В. Меживой, І.Ф. Хараберюш // Оперативна обстановка, її аналіз та оцінка в діяльності карного розшуку : додаток до спецвип. Вісника ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка № 2/2011 ; у 2-х ч., ч. 1. – Луганськ, 2011. – С. 64–75.

18. Про Національну програму інформатизації : Закон України від 04.02.1998 № 74/98-ВР // ВВР України. – 1998. – № 27. – Ст. 181.

19. Про затвердження Положення про Департамент захисту економіки Національної поліції України : наказ Національної поліції від 07.11.2015 № 81.

20. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18.02.1992 № 2135-XII // ВВР України. – 1992. – № 22. – Ст. 303.

21. Вязовец Р.Н. Использование информационных технологий в оперативно-розыскной деятельности органов внутренних дел : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. юрид. наук ; спец. 12.00.09 / Р. Н. Вязовец. – М. : ВНИИ МВД РФ, 2010.

22. Шеломенцев В.П. До концепції законопроекту про кібернетичну безпеку / В.П. Шеломенцев // Борьба з Інтернет-злочинністю : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Донецьк, 12–13 червня 2013 р.). – Донецьк : ДЮІ МВС України, 2013. – С. 12–14.

23. Виявлення та розслідування злочинів у сфері комп'ютерних технологій : методичні рекомендації. – К. : НАВС, 2013.

Тышлек Д.П. Информационно-телекоммуникационные технологии как современное оперативно-розыскное средство противодействия экономической преступности оперативными подразделениями Национальной полиции Украины. Исследован вопрос получения оперативными подразделениями Национальной полиции информации о преступлениях в сфере экономики с признанием ключевой роли в этом процессе современных информационно-телекоммуникационных технологий.

Ключевые слова: *экономическая преступность, информационно-телекоммуникационные технологии, оперативно-розыскная деятельность, оперативно-розыскное средство, Национальная полиция.*

Tyshlek D.P. Information and communications technology as a modern operational-investigative tool to counter the economic crime by operational units of the National Police of Ukraine. In the article the question of receipt of the National police of information operative subdivisions is investigational about crimes in the field of economics with confession key to the role in this process of modern information and communications technologies.

Indicated that effectively organize the operational units for combating economic crime de-

tective and search methods is not possible without the use of information and communications technologies.

A major obstacle to improving the use of information and communications technologies as a modern operational-investigative means combating economic crime is a complex problem of information relating not only to information security, but in some cases, organizational, legal, methodological, personnel and much of management of regulating the activities of the National police.

Keywords: *economic criminality, information and communications technology operational search activity, operational search means, national police.*

Надійшла до редакції 25.11.2016

Хірний О.К.

здобувач

*(Харківський національний
університет внутрішніх справ)*

УДК 342.9 : 351.74

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОПЕРАТИВНОЇ СЛУЖБИ

У статті висвітлено окремі аспекти інформаційного забезпечення діяльності підрозділів візуального спостереження оперативної служби. Визначено пріоритетні напрямками його розвитку та надано пропозиції поліпшення інформаційного забезпечення даних підрозділів.

Ключові слова: *інформаційне забезпечення, підрозділ візуального спостереження, оперативна служба, персональна інформація.*

Постановка проблеми. Сучасний рівень розвитку суспільства характеризується стрімким зростанням потоків і обсягів інформації, ускладненням механізмів управління соціальними процесами та явищами. У нових умовах роботи підрозділів Національної поліції України, коли основу її діяльності складають профілактика та прогнозування правопорушень, розкриття кримінальних правопорушень по гарячих слідах, спостерігається стала тенденція подальшого збільшення обсягів інформації про причини окремих кримінальних правопорушень та умови, що сприяють їх вчиненню, про пошук найбільш ефективних форм і методів їх запобігання і т. ін.

Однією із важливих функцій органів адміністрування будь-якої соціальної системи є інформаційне забезпечення її діяльності. Ця діяльність спрямована на створення, організацію функціонування та вдосконалення інформаційних систем, які служать успішному виконанню задач адміністрування[1].

Практика боротьби зі злочинністю переконливо свідчить не тільки про суттєву, а в багатьох випадках пріоритетну роль системи інформаційного забезпечення підрозділів Національної поліції як ланки, що значно зумовлює ефективність роботи всієї системи правоохоронних органів. Система інформаційного забезпечення здійснює інформаційну підтримку даних підрозділів у попередженні кримінальних правопорушень, установленні й розшуку пра-